

Formativní hodnocení v MŠ

Mgr. Marie Najmonová, Ph.D., MBA

01

Jak může
formativní
hodnocení
vypadat v běžném
dni učitelky v MŠ?

02

Jak souvisí
s pedagogickou
diagnostikou?

03

Jak nám pomáhá
individualizovat
vzdělávání bez
tlaku na výkon
a srovnávání?

Hodnocení?

Co přesně
dělám, když
„hodnotím“?

Používám
pochvalu,
slovní
komentář,
smajlíky,
portfolio...?

PROČ JE TO AKTUÁLNÍ VÝZVA?

Proč řešíme formativní hodnocení právě teď?

děti ve třídách jsou různorodé

mají různé tempo vývoje

rostoucí potřeba individualizace

komunikace s rodiči (pokrok vs. výkon)

atd.

Pedagogická diagnostika v MŠ

porozumění dítěti
v čase
(ne nálepkování,
ne testování)

je to proces, který
probíhá průběžně

RVP PV (2025)

Učitel provádí pedagogické diagnostikování, při kterém průběžně sleduje, zaznamenává a vyhodnocuje individuální pokroky dětí v jejich rozvoji a učení.

Výsledky využívá pro plánování a další práci.

Pedagogické diagnostikování jako součást:

individualizace

vzdělávání postavené na svobodném rozvoji dítěte v souladu s jeho potřebami a zájmy

východisko pro vzdělávací nabídku - diferencovaný přístup

pozor na porovnávání dětí mezi sebou a nepřiměřený tlak na výkon

hodnocení, autoevaluace školy

Formativní hodnocení

zpětná vazba,
která dítě
posouvá dál...

informace pro
dítě: co už se
daří a co je
další krok

informace pro
nás: jak upravit
naši
pedagogickou
nabídku

FORMATIVNÍ × SUMATIVNÍ

SUMATIVNÍ: shrnuje výkon, závěrečné hodnocení

„Jak to dopadlo?“

FORMATIVNÍ: podporuje učení, zaměřuje se na pokrok

„Jak pokračovat dál?“

**Formativní
hodnocení
podporuje:**

bezpečné klima

motivaci a chuť zkoušet

samostatnost

sebedůvěru

spolupráci

Nejčastější mýty

Hodnocení = kontrola

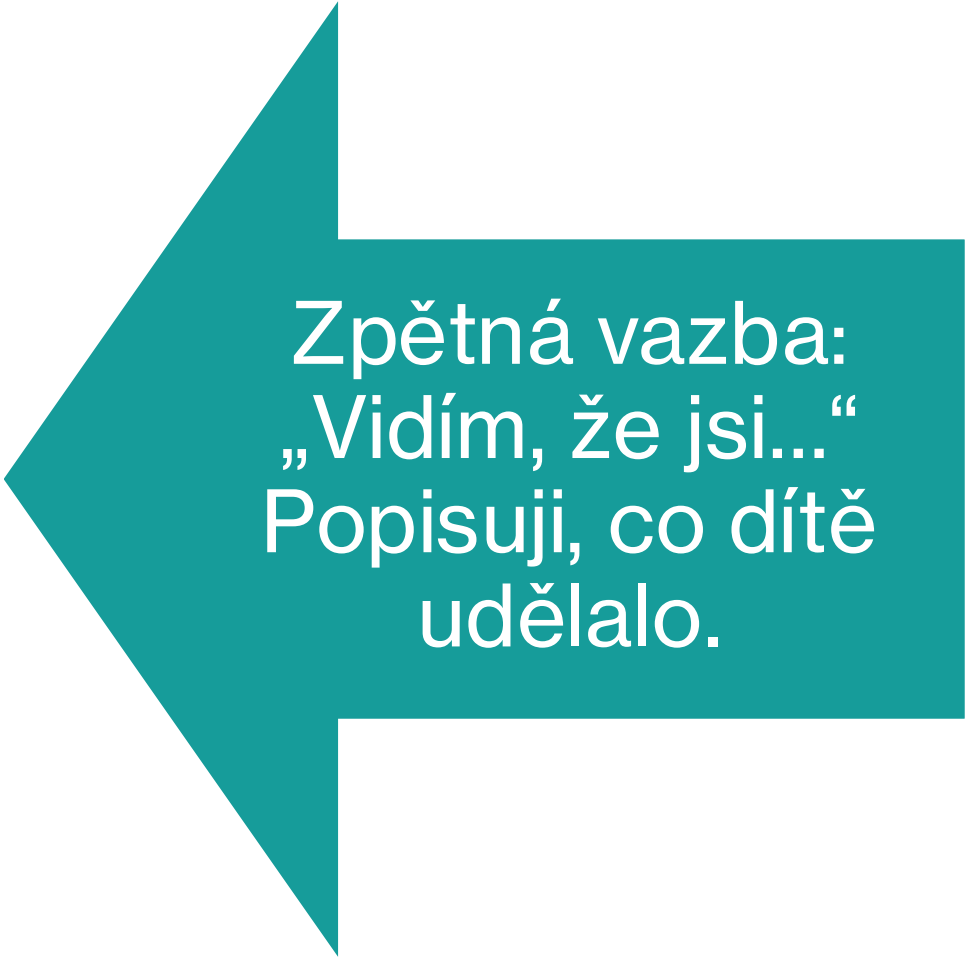
Hodnocení má třídit

Bez pochvaly děti nemotivujeme

POCHVALA x POPISNÁ ZPĚTNÁ VAZBA

Pochvala: „Jsi
šikovný.“

Zpětná vazba:
„Vidím, že jsi...“
Popisuji, co dítě
udělalo.

**Co není popisný
jazyk...**

**Chybí respekt,
prostor pro
aktivitu, volbu
a převzetí
zodpovědnosti.
Vede k boji
o moc nebo
podrobení se.**

1. Negativní hodnocení OSOBY (pocity ohrožení; posuzování spočívá v porovnávání, zobecňování a nálepkování) - vyjadřujeme se k **osobě** jedince (jeho vlastnostem), nálepkování: *Jsi lajdák. / Jsi šikulka.*

2. Zaměření na to, co není v pořádku (přehnaný důraz na chyby): *Zase si měl všechno špatně.*

3. Negativní zmínky o minulosti nebo budoucnosti (např. výčitky, prorokování): *To jsem zvědavá, kdy se to naučíš.*

4. Mocenský vztah nadřazenosti (např. prikazování, rady, poučování).

5. Věštíme, interpretuje chování jedince bez důkazů: *Ty ses nesoustředil. Udělals to schválně. Nedávals pozor.*

6. Ironie, agrese, které děti nerozumí: *Jestli to ještě jednou uděláš, přerazím tě. To jsi jako myslel vážně? No jasně, ty za to nemůžeš, a co to ...? Aby ses nepředřel... Ty jsi mi ale hrdinka!*

Co je popisný jazyk

Vyjadřujeme se k výkonu, práci, snaze

„**Popisujeme, co vidíme**“ - co nejkonkrétněji
a vztahově neutrálně

Neříkat dítěti, jsi šikovný, ale popsat to „šikové chování“

„Správně jsi zařadil všechna zvířátka k jejich stínům.“

Popisem můžeme i naznačit, co dalšího bude brzy umět

„Už umíš správně uvázat kličku, brzy ji budeš umět zavázat tak pevně, aby se Ti nerozvazovala při chůzi.“

Pomůcka:

Používáme slovesa a příslovce, neobjevují se přídavná jména!

Jak postupovat - popisný jazyk

1. dítě **vždy** oslovíme křestním jménem

2. specifikujeme a oceníme dobré prvky

3. Konstatujeme to, co je třeba ještě zlepšit, nebo kde je potřeba více práce, a to ve formě doporučení / otázky

4. pozitivum, motivační závěr, povzbuzení

Výroky - popisný jazyk

Terezko, zatímco obvykle skáčeš v komunitním kruhu dětem i mně do řeči, dnes jsi zvládla sedět tiše a poslouchat ostatní. Děkuji Ti za to a věřím, že příště to zvládneš stejně dobře jako dnes!

Pozitivní zpětná vazba:

- hovoříme ve **2. osobě**

„Dařilo se ti dnes neskákat ostatním dětem do řeči.“

Negativní zpětná vazba:

- hovoříme **v 1. či ve 3. osobě**
- nebo formuluje jako **otázku**

„Mohli bychom se příště zaměřit na ... / Co by Ti mohlo pomoci, abys příště ...“

Konkrétní příklady a nástroje FH v MŠ

Slovní zpětná vazba – v průběhu činnosti

Příklad:

„Vidím, že ses hodně snažil složit tu věž. Nevadí, že spadla, zkusíme to znovu. Co myslíš, proč se to nepovedlo?“

Proč je to formativní:

Dává dítěti zpětnou vazbu zaměřenou na **proces**, ne na výsledek.

Učí dítě reflektovat vlastní činnost.

Konkrétní příklady a nástroje FH v MŠ

Reflexe po aktivitě – kruhový rozhovor

Příklad:

„Co se ti dnes nejvíc líbilo? Co tě překvapilo? A co bys chtěl zkusit zítra jinak?“

Nástroj:

Kruh sdílení na závěr dne.

Používání obrázkových kartiček emocí (např. sluníčko, mráček, srdíčko) pro vyjádření pocitů z činností.

Konkrétní příklady a nástroje FH v MŠ

Dětské sebehodnocení – jednoduché nástroje

Příklady:

„Tři prstíky“ – dítě zvedne 1–3 prsty podle toho, jak se mu něco dařilo (1 – moc ne, 3 – úplně dobře).

Obrázkové karty – dítě ukáže, jak se při činnosti cítilo nebo co si myslí o svém výkonu.

Proč je to užitečné:

Učí děti vnímat své pocity a úspěchy.

Rozvíjí ranou formu **metakognice** – uvědomění si učení.

Konkrétní příklady a nástroje FH v MŠ

Pozorovací arch pedagoga

Obsahuje:

Kritéria jako: *zapojení do hry, samostatnost, spolupráce, vyjadřování emocí.*

Pedagog si do něj v průběhu týdne zapisuje poznatky o dítěti (např. „Honza dnes poprvé navrhl vlastní pravidla hry.“)

Výhoda:

Pomáhá učiteli **sledovat pokrok** jednotlivce.

Slouží jako podklad pro zpětnou vazbu a rozhovor s rodiči.

Konkrétní příklady a nástroje FH v MŠ

Zadávání jednoduchých cílů ("Co zkusíme dnes?")

Příklad:

„Dnes zkusíme při obědě mluvit potichu jako myšky.“
„Zkusíš dnes najít sám tři přírodní věci na zahradě?“

Proč je to formativní:

Učí dítě zaměřit se na **konkrétní činnost**.

Poskytuje příležitost k pocitu úspěchu.

Zavádění formativního hodnocení

Při zavádění formativního hodnocení je nutné spolupracovat s rodiči, vysvětlovat, proč hodnotíme takto, jak hodnotíme, co používáme.

Nejlepší je, když využívají podobné postupy.

Spolupráce MŠ s rodinou

téma je výzvou v souvislosti s více oblastmi

důležité je od počátku přijetí a adaptace dítěte do MŠ
nastavit spolupráci s rodiči

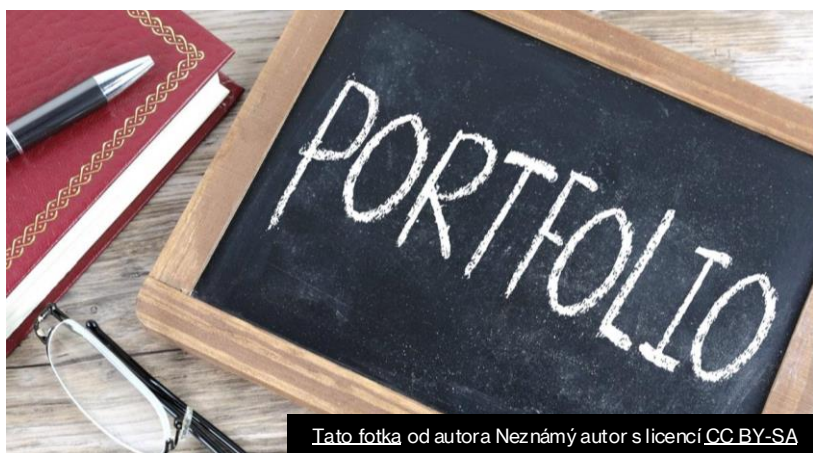
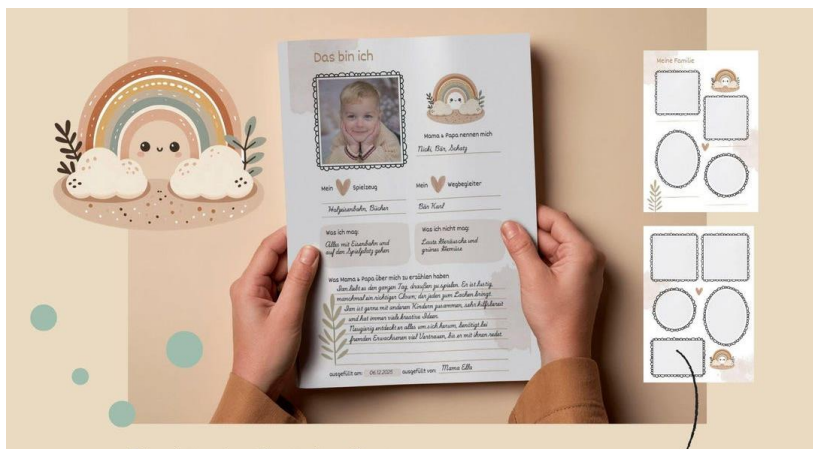
NEBOJTE SE JE ZAPOJIT

i rodiče jsou zvyklí používat více POSUZUJÍCÍ jazyk
než POPISNÝ, dokonce by se dalo říct, že ho vyžadují

„Jaké je moje dítě?“, „Umí to, co má umět?“

Portfolio dítěte = důkaz pokroku v čase

- motivuje dítě
- podporuje sebehodnocení
- usnadňuje komunikaci s rodiči

Tato fotka od autora Neznámý autor s licencí CC BY-SA

Portfolio dítěte – formativní, diagnostické

Obsahuje:

Výtvary dětí (obrázky, koláže, modely),

Fotografie aktivit,

Komentáře učitele typu: „*Dnes se Aničce podařilo poprvé navléknout celý korálkový náhrdelník bez pomoci.*“

Využití:

Společné prohlížení s dítětem a rodičem (reflexe pokroku).

Slouží k **sledování vývoje** bez srovnávání s ostatními.

PORTFOLIO

VÝZNAM PORTFOLIA V MATEŘSKÉ ŠKOLE

- Slouží jako **nástroj pedagogické diagnostiky**.
- Podporuje **individuální i skupinovou práci s dětmi**.
- Motivuje děti k **vlastnímu sebehodnocení**.
- Umožňuje **sledování rozvoje schopností a dovedností** dětí během vzdělávání.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY PRÁCE S PORTFOLIEM

- Učitel děti **pozoruje v běžných i záměrně vytvořených situacích**.
- Zaznamenává jejich **pokrok, silné a slabé stránky**.
- Děti se **aktivně podílejí na tvorbě obsahu portfolio** podle svých možností.
- Portfolio **odráží osobnost dítěte**.
- Slouží jako **komunikační most mezi školou a rodinou**.
- Na základě záznamů v portfolio učitel **připravuje individualizovanou vzdělávací nabídku** podle potřeb dítěte.

Kdo všechno může využívat portfolio?

dítě

pedagogický
pracovník
(učitel, AP)

poradenský
pracovník (PPP,
SPC, ŠPP)

rodiče,
prarodiče

Shrňme si principy FH v MŠ

Projevovat zájem o dítě

Pomoci dítěti zažívat
pocit úspěchu, nadšení,
pohody

Podporovat u dítěte
vnitřní motivaci

Důvěřovat dětem

Používat respektující
komunikaci a popisný
jazyk

Sledovat individuální
pokroky dětí – learning
stories, portfolia dětí

Zapojovat děti do
hodnocení – stanovování
pravidel (kritérií),
sebehodnocení,
vrstevnické hodnocení

Spolupracovat s rodiči

mluvit popisně

„lovit“ pokrok

Co dál...

portfolio dělat průběžně,
s dítětem, s rodiči...

Něco navíc...

https://www.ted.com/talks/carol_dweck_the_power_of_believing_that_you_can_improve#t-12050

Dwecková, C. (2017). *Nastavení mysli*. Jan Melvil publishing.

Zdroj

- Lietavcová, M., Najmonová, M. & Milichovský, L. (2025). *Pedagogická diagnostika v mateřské škole*. Pasparta.

